

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип
Македонија
Универзитет имени Гоце Делчева, г. Штип,
Македонија
Goce Delcev University in Stip,
Macedonia

Воронешки државен универзитет
Русија
Воронежский государственный университет
Россия
Voronezh State University
Russia

Трета меѓународна научна конференција Третья международная научная конференция

Third International Scientific Conference

ФИЛКО FILKO

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ
PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ СБОРНИК СТАТЕЙ CONFERENCE PROCEEDINGS

26-27 април 2018 / 26-27 апреля 2018 / 26-27 April 2018
Штип Штип Stip

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип
Македонија
Универзитет имени Гоце Делчева, г. Штип,
Македонија
Goce Delcev University in Stip,
Macedonia

Воронешки државен универзитет
Русија
Воронежский государственный университет
Россия
Voronezh State University
Russia

Трета меѓународна научна конференција

Третья международная научная конференция

Third International Scientific Conference

ФИЛКО FILKO

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ
PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ
PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ СБОРНИК СТАТЕЙ CONFERENCE PROCEEDINGS

26-27 април 2018 / 26-27 апреля 2018 / 26-27 April 2018
Штип Штип Stip

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека “Св. Климент Охридски”, Скопје

821(062)
811(062)
316.7(062)
37(062)

МЕЃУНАРОДНА научна конференција (3 ; 2018 ; Штип)

Филологија, култура и образование [Електронски извор] : зборник на трудови / Трета меѓународна научна конференција, 26-27 април 2018, Штип = Филологија, култура и образование : сборник статей / Третья международная научная конференция, 26-27 апреля 2018, Штип = Philology, culture and education : conference proceedings / Third International Scientific Conference, 26-27 April 2018, Stip. - Штип : Универзитет “Гоце Делчев” = Универзитет имени Гоце Делчева = Shtip : Goce Delcev University, 2018

Начин на пристап (URL): <http://js.ugd.edu.mk/index.php/fe>. - Трудови на мак., рус. и англ. јазик. - Фусноти кон текстот. - Текст во PDF формат, содржи 737 стр. , табели, граф. прикази. - Наслов преземен од екранот. - Опис на изворот на ден 27.12.2018. - Abstracts кон повеќето трудови. - Библиографија кон трудовите

ISBN 978-608-244-593-9

1. Насп. ств. насл.

а) Книжевност - Собири б) Јазици - Собири в) Култура - Собири г)
Образование - Собири

COBISS.MK-ID 109270026

ОРГАНИЗАЦИСКИ КОМИТЕТ

Драгана Кузмановска, Филолошки факултет при УГД
Олга А. Бердникова, Филолошки факултет при ВГУ
Светлана Јакимовска, Филолошки факултет при УГД
Татјана А. Тернова, Филолошки факултет при ВГУ
Виолета Димова, Филолошки факултет при УГД
Генадиј Ф. Ковалов, Филолошки факултет при ВГУ
Костадин Голаков, Филолошки факултет при УГД
Лариса В. Рибачева, Филолошки факултет при ВГУ

МЕЃУНАРОДЕН ПРОГРАМСКИ КОМИТЕТ

Виолета Димова (Македонија)
Даниела Коцева (Македонија)
Драгана Кузмановска (Македонија)
Ева Ѓорѓиевска (Македонија)
Марија Кусевска (Македонија)
Силвана Симоска (Македонија)
Татјана Стојановска Иванова (Македонија)
Лариса В. Рибачева (Русија)
Софија Заболотнаја (Русија)
Татјана А. Тернова (Русија)
Татјана Атанасоска (Австрија)
Олег Н. Фенчук (Белорусија)
Јулиа Дончева (Бугарија)
Билјана Мариќ (Босна и Херцеговина)
Душко Певуља (Босна и Херцеговина)
Волф Ошлис (Германија)
Волфганг Моч (Германија)
Габриела Б. Клајн (Италија)
Михал Ванке (Полска)
Мајкл Рокланд (САД)
Даниела Костадиновиќ (Србија)
Селена Станковиќ (Србија)
Тамара Валчик-Булиќ (Србија)
Ахмед Ѓуншен (Турција)
Нецати Демир (Турција)
Шерифе Сехер Ерол Чалшкан (Турција)
Карин Руке-Брутен (Франција)
Танван Тонтат (Франција)

Технички секретар

Марица Тасевска
Ирина Аржанова

Главен и одговорен уредник

Драгана Кузмановска

Јазично уредување

Даница Атанасовска-Гаврилова (македонски јазик)
Марјана Розенфелд (руски јазик)
Билјана Иванова (англиски јазик)
Снежана Кирова (англиски јазик)
Татјана Уланска (англиски јазик)

Техничко уредување

Костадин Голаков
Марица Тасевска
Славе Димитров

Адреса на организацискиот комитет:

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип
Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А
Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македонија

Воронешки државен универзитет
Филолошки факултет
г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Русија

Е-пошта: filko.conference@gmail.com
Веб-страница: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

Драгана Кузмановска, Филологический факультет при УГД
Ольга А. Бердникова, Филологический факультет при ВГУ
Светлана Якимовска, Филологический факультет при УГД
Татьяна А. Тернова, Филологический факультет при ВГУ
Виолета Димова, Филологический факультет при УГД
Геннадий Ф. Ковалев, Филологический факультет при ВГУ
Костадин Голаков, Филологический факультет при УГД
Лариса В. Рыбачева, Филологический факультет при ВГУ

МЕЖДУНАРОДНАЯ РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Виолета Димова (Македонија)
Даниела Коцева (Македонија)
Драгана Кузмановска (Македонија)
Ева Ѓергиевска (Македонија)
Мария Кусевска (Македонија)
Силвана Симоска (Македонија)
Татјана Стојановска-Иванова (Македонија)
Лариса В. Рыбачева (Россия)
Софја Заболотная (Россия)
Татјана А. Тернова (Россия)
Татјана Атанасоска (Австрија)
Олег Н. Фенчук (Беларусь)
Јулиа Дончева (Болгария)
Биљана Мариќ (Боснија и Херцеговина)
Душко Певуља (Боснија и Херцеговина)
Волф Ошлис (Германија)
Волфганг Моч (Германија)
Габриелла Б. Клејн (Италија)
Ева Бартос (Польша)
Михал Ванке (Польша)
Мајкл Рокланд (США)
Даниела Костадинович (Србија)
Селена Станкович (Србија)
Тамара Валчич-Булич (Србија)
Ахмед Ѓюншен (Турција)
Неджати Демир (Турција)
Шерифе Сехер Эрол Чал'шкан (Турција)
Карин Рукэ-Брутэн (Франција)
Танван Тонтат (Франција)

Ученый секретарь

Марица Тасевска
Ирина Аржанова

Главный редактор

Драгана Кузмановска

Языковая редакция

Даница Атанасовска-Гаврилова (македонски јазик)
Марјана Розенфелд (руски јазик)
Билјана Иванова (англиски јазик)
Снежана Кирова (англиски јазик)
Татјана Уланска (англиски јазик)

Техническое редактирование

Костадин Голаков
Марица Тасевска
Славе Димитров

Адрес организационог комитета

Универзитет им. Гоце Делчева – Штип
Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ д. 10-А
Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македонија

Воронежски државни универзитет
Филолошки факултет
г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Русија

Е-пошта: filko.conference@gmail.com

Веб-сајт: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

EDITORIAL STAFF

Dragana Kuzmanovska, Faculty of Philology, UGD
Olga A. Berdnikova, Faculty of Philology, VGU
Svetlana Jakimovska, Faculty of Philology, UGD
Tatyana A. Ternova, Faculty of Philology, VGU
Violeta Dimova, Faculty of Philology, UGD
Genadiy F. Kovalyov, Faculty of Philology, VGU
Kostadin Golakov, Faculty of Philology, UGD
Larisa V. Rybatcheva, Faculty of Philology, VGU

INTERNATIONAL EDITORIAL BOARD

Daniela Koceva (Macedonia)
Dragana Kuzmanovska (Macedonia)
Eva Gjorgjievska (Macedonia)
Marija Kusevska (Macedonia)
Silvana Simoska (Macedonia)
Tatjana Stojanovska-Ivanova (Macedonia)
Violeta Dimova (Macedonia)
Larisa V. Rybatcheva (Russia)
Sofya Zabolotnaya (Russia)
Tatyana A. Ternova (Russia)
Tatjana Atanasoska (Austria)
Oleg N. Fenchuk (Belarus)
Yulia Doncheva (Bulgaria)
Biljana Maric (Bosnia and Herzegovina)
Dushko Pevulja (Bosnia and Herzegovina)
Wolf Ochlies (Germany)
Wolfgang Motch (Germany)
Gabriella B. Klein (Italy)
Ewa Bartos (Poland)
Michal Wanke (Poland)
Danijela Kostadinovic (Serbia)
Selena Stankovic (Serbia)
Tamara Valchic-Bulic (Serbia)
Ahmed Gunshen (Turkey)
Necati Demir (Turkey)
Şerife Seher Erol Çalişkan
Karine Rouquet-Brutin (France)
That Thanh-Vân Ton (France)
Michael Rockland (USA)

Conference secretary

Marica Tasevska
Irina Arzhanova

Editor in Chief

Dragana Kuzmanovska

Language editor

Danica Atanasovska-Gavrilova (Macedonian)

Maryana Rozenfeld (Russian)

Biljana Ivanova (English)

Snezana Kirova (English)

Tatjana Ulanska (English)

Technical editing

Kostadin Golakov

Marica Tasevska

Slave Dimitrov

Address of the Organizational Committee

Goce Delcev University - Stip

Faulty of Philology

Krste Misirkov St. 10-A

PO Box 201, Stip - 2000, Republic of Macedonia

Voronezh State Universiy

Faculty of Philology

10 pl. Lenina, Voronezh, 394006, Russia

E-mail: filko.conference@gmail.com

Web-site: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

СОДРЖИНА / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENT

1. Adili Bujar – CHALLENGES AND PERSPECTIVES OF INTERCULTURAL EDUCATION IN MACEDONIA	13
2. Angelovska Irena – MULTICULTURAL MUSIC EDUCATION- OPPORTUNITIES, ACHIEVEMENTS, IMPROVEMENTS	21
3. Асимопулос Панаџис – НЮАНСЫ НИЦШЕАНСКОГО НИГИЛИЗМА В ФЁДОРЕ ДОСТОЕВСКОМ: «ПРЕСТУПЛЕНИЕ И НАКАЗАНИЕ» И «БЕСЬ»	33
4. Балек Тијана – АКЦИОЛОШКИ ПОТЕНЦИЈАЛ ФРАЗЕМА С КОМПОНЕНТАМА НЕБО И ЗЕМЉА У РУСКОМ И СРПСКОМ ЈЕЗИКУ – КВАЛИФИКАЦИЈА ЉУДСКИХ ОСОБИНА И СИТУАЦИЈА	45
5. Бужаровска Елени – ПРИМАРНОСТА НА СЕМАНТИЧКИОТ ПРИОД ВО АНАЛИЗАТА НА ГЛАГОЛИТЕ	53
6. Величковска Родна – ЖЕТВАТА И ЖЕТВАРСКОТО ПЕЕЊЕ ВО МАКЕДОНИЈА И РУСИЈА (КУЛТУРНИ ПАРАЛЕЛИ).....	65
7. Веселиновска Снежана Ставрева – СТАВОВИТЕ И МИСЛЕЊАТА НА СТУДЕНТИТЕ ОД ОДДЕЛЕНСКА НАСТАВА НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА ОБРАЗОВНИ НАУКИ ЗА СВОЈАТА ОСПОСОБЕНОСТ ЗА РЕАЛИЗИРАЊЕ НА НАСТАВАТА ПО ПРИРОДНИ НАУКИ	75
8. Гладышева Светлана Николаевна – БЕЛАЯ АРМИЯ В ПУБЛИЦИСТИКЕ А. И. КУПРИНА, И. С. ШМЕЛЕВА И Р. Б. ГУЛЯ	87
9. Голаков Костадин, Ниами Емил – СТИЛОТ НА ПРЕВОДОТ НА ДРАМАТА НА А. П. ЧЕХОВ „ВИШНОВАТА ГРАДИНА“ ОД МАРИЈА НАЈЧЕВСКА-СИДОРОВСКА.....	95
10. Грачева, Жанна – ПОХВАЛА, КОМПЛИМЕНТ И ЛЕСТЬ КАК РЕЧЕВОЙ АКТ (НА МАТЕРИАЛЕ ТВОРЧЕСТВА В. НАБОКОВА)	103
11. Гркова Марија – УСВОЈУВАЊЕТО НА ПЕРФЕКТОТ ВО IX ОДДЕЛЕНИЕ ВО ШТИПСКО	109
12. Грујовска Сашка – ГРАМАТИЧКИ СРЕДСТВА ЗА ОЗНАЧУВАЊЕ ПРЕКАЖАНОСТ ВО МАКЕДОНСКИОТ И ВО ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК	119
13. Денкова Јованка – КЕРОЛОВСКАТА ФАНТАСТИКА НА ЈАН ЛАРИ	127
14. Денковска Милица – ПАТУВАЊЕТО КАКО ИСТРАЖУВАЧКИ КОНЦЕПТ ВО КНИЖЕВНИТЕ СТУДИИ.....	139
15. Деревская Евгения – ФРАЗЕОЛОГИЗМЫ ВОРОНЕЖСКИХ ГОВОРОВ, ХАРАКТЕРИЗУЮЩИЕ ЧЕЛОВЕКА ПО ЕГО ОТНОШЕНИЮ К ТРУДУ (ЭТНОЛИНГВИСТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ)	149
16. Дѳгтева Ярославна – ЧУЖОЈ ВЗГЛЯД В РОМАНЕ «ИДИОТ» Ф. М. ДОСТОЕВСКОГО	155
17. Димитриева-Ѓорѓиевска Марина – ОБРАЗОВАНИЕ И ПРАКТИКА. УЛОГАТА, СТАВОВИТЕ И ЗАДАЧИТЕ НА НАСТАВНИКОТ ВО НАСТАВНИОТ ПРОЦЕС	161

18. Димова Марија Ѓорѓиева – (ИНТЕР)ТЕКСТУАЛНИ ТРАНСМИГРАЦИИ	169
19. Донев Драган, Крстева Марија – ПОТРЕБАТА ОД ПРЕВОДОТ ВО ГЛОБАЛИЗИРАНИОТ СВЕТ	179
20. Ѓорѓиевска Ева – СЕМИОТИКАТА НА „ПРАШКИТЕ ГРОБИШТА“ ОД УМБЕРТО ЕКО	185
21. Erol Çalişkan, Şerife Seher – AN EXAMPLE TO THEATRICAL VILLAGE PLAYS FROM THE BOLU REGION: HASAN PLAY	195
22. Žigić Vesna - SOCIAL NETWORKS AND EDUCATION OF THE BLIND AND VISUALLY IMPAIRED STUDENTS	203
23. Ivanovska Lela – THE ROLE OF METACOGNITIVE LISTENING STRATEGIES IN LEARNING ENGLISH AS A FOREIGN LANGUAGE	213
24. Jugreva Marija – LEXICAL PROCESSING: MODELS OF WORD RECOGNITION	221
25. Караниколова-Чочоровска Луси – ЕЛЕМЕНТИТЕ НА ТРАДИЦИЈАТА И МЕНТАЛИТЕТОТ ВО РАСКАЗОТ „СТАРИТЕ ДНИ“ ОД БОРА СТАНКОВИЌ	229
26. Кирова Снежана, Кузмановска Драгана, Иванова Биљана – ФРАЗЕОЛОГИЗМИ СО БРОЕВИ ВО АНГЛИСКИОТ И ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК	237
27. Kitanovska–Kimovska Sonja, Neshkovska Silvana – HANDLING OF CULTURE-SPECIFIC TERMS IN TRANSLATION	247
28. Ковачева Лидија – СИМБОЛИКАТА НА РОЗАТА ВО РИМСКИТЕ ПРАЗНИЦИ И ПОГРЕБНИТЕ ОБИЧАИ И ВО МАКЕДОНСКАТА НАРОДНА ТРАДИЦИЈА	259
29. Kovačević Maја – COMPOUNDS IN THE SERBIAN ENGINEERING DISCOURSE	267
30. Кожинкова Весна – КУЛТУРНИОТ И ЕТНИЧКИОТ ИДЕНТИТЕТ НА ЕГЕЈСКИТЕ МАКЕДОНЦИ ВРЗ ПРИМЕРИ ОД МАКЕДОНСКИОТ РОМАН	275
31. Коцева Ана – A CROSS-CULTURAL STUDY OF COMPLAINT STRATEGIES BY MACEDONIAN AND AMERICAN HIGH-SCHOOL STUDENTS	287
32. Коцева Весна, Тодорова Марија – КРЕИРАЊЕ НА АКТИВНОСТИ СО СТРУКТУРИРАН ИНПУТ ВО РАМКИТЕ НА ПОУЧУВАЊЕТО ГРАМАТИКА СО ОБРАБОТКА НА ИНПУТ	293
33. Коцева Даниела, Мирасчиева Снежана – РАЗВОЈОТ НА КУЛТУРАТА ПОД ВЛИЈАНИЕТО НА КОМУНИКАЦИОНИТЕ МЕДИУМИ	301
34. Кузмановска Драгана, Мрмеска Викторија – КОЛОКАЦИИТЕ КАКО НЕИДИОМАТСКИ ФРАЗЕОЛОГИЗМИ ПРОСЛЕДЕНИ ПРЕКУ ПРИМЕРИ ОД ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК	309
35. Кусевска Марија, Ивановска Билјана, Даскаловска Нина – УЛОГАТА НА ЕМПИРИСКИТЕ ИСТРАЖУВАЊА ЗА РАЗВИВАЊЕ ПРАГМАТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА КАЈ ИЗУЧУВАЧИТЕ НА СТРАНСКИ ЈАЗИЦИ	317
36. Kurchanoff Maksym W. – NON-ACADEMIC FORMS OF CONSTRUCTIVISM IN FOLK HISTORICAL IMAGINATIONS IN MACEDONIA AND SLOVENIA	325
37. Лапыгина Мария – СРАВНИТЕЛЬНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ЛЕКСИЧЕСКИХ СРЕДСТВ СОЗДАНИЯ ОТРИЦАТЕЛЬНОГО ИМИДЖА ПОЛИТИКА В РУССКИХ И СЕРБСКИХ ПЕЧАТНЫХ СМИ	333

38. Lah Meta – GAMES SERVING AS DIDACTIC TOOLS: ATTITUDES OF PROSPECTIVE TEACHERS OF FOREIGN LANGUAGES	339
39. Леонтиќ Марија – ИДНО ВРЕМЕ ВО ТУРСКИОТ И ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК	349
40. Лесных Наталья – ДЕ- И РЕМИФОЛОГИЗАЦИЈА ИСТОРИИ В ПЬЕСЕ М. УГАРОВА «ГОЛУБИ».....	361
41. Ljubicic Gordana – IS GRAMMAR-TRANSLATION METHOD REALLY DEAD	371
42. Ljubotenska Dragana – SOCIAL MEDIA AND THE LATEST TENDENCIES IN WORD FORMATION AMONG TEENAGERS	379
43. Маролова Даринка – ВОСПОСТАВУВАЊЕ НА ПРЕВОДНА ЕКВИВАЛЕНТНОСТ МЕЃУ СПЕЦИФИЧНИТЕ ГРАМАТИЧКИ ФЕНОМЕНИ ВО ГЕРМАНСКИОТ И ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК.....	385
44. Магдинчева-Шопова Марија, Бошков Тајјана, Јошески Душко – ФОРМАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ И ПРОФЕСИОНАЛНОТО РАБОТЕЊЕ	395
45. Мартиновска Виолета – ПРИДОНЕСОТ НА АКАДЕМИК ВЛАДИМИР МОШИЊ ЗА СЛОВЕНСКИТЕ РАКОПИСИ ВО МАКЕДОНИЈА	405
46. Мирасчиева Снежана, Коцева Даниела – ОБРАЗОВАНИЕ И ПРАКТИКА: НОВИ ИСТРАЖУВАЊА ЗА УНАПРЕДУВАЊЕ НА ВОСПИТНО-ОБРАЗОВНАТА ПРАКТИКА	411
47. Митковска Лилјана – ИЗРАЗУВАЊЕ НАДВОРЕШНА ПРИСВОЈНОСТ: МАКЕДОНСКИОТ НАСПРЕМА АНГЛИСКИОТ ЈАЗИК	419
48. Младеноски Ранко – ПОЕЗИЈАТА ВО РОМАНИТЕ НА ВЕНКО АНДОНОВСКИ	429
49. Morris Kevin – CHINESE CUBANS. TRANSNATIONAL ORIGINS AND REVOLUTIONARY INTEGRATION	439
50. Нагина Ксения – ДИАЛОГ М. КУНДЕРЫ И Ф.М. ДОСТОЕВСКОГО: К ВОПРОСУ О ПРЕСТУПЛЕНИИ И ЕГО МОТИВАХ	451
51. Николенко Делфина Јованова – КОРЕЛАЦИЈА, МОРФОЛОШКА АНАЛИЗА И ИНТЕРКУЛТУРНА КОМУНИКАЦИЈА МЕЃУ ЗБОРУВАЧИТЕ НА СЛОВЕНСКИТЕ ЈАЗИЦИ	461
52. Николовска Виолета – СЕМАНТИЧКО-СИНТАКСИЧКИ ИМПЛИКАЦИИ НА ГЛАГОЛОТ ЧУВСТВУВА	469
53. Обухова Елена – ОСОБЕННОСТИ ПЕРЕВОДА ИМЕН СОБСТВЕННЫХ С РУССКОГО ЯЗЫКА НА МАКЕДОНСКИЙ ЯЗЫК НА ПРИМЕРЕ РОМАНА Д.ДАНИЛОВА «ОПИСАНИЕ ГОРОДА»	477
54. Овсянникова Ксения – РЕДАКТОРСКАЯ ПРАКТИКА В СИСТЕМЕ ОБРАЗОВАНИЯ: ЦЕЛИ, ЗАДАЧИ, ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ.	485
55. Павлова Ирена, Ивановска Билјана – ЗБОРООБРАЗУВАЧКИ ПРОЦЕСИ КАЈ ГЛАГОЛИТЕ ИЗВЕДЕНИ ОД СОПСТВЕНИ ИМИЊА ВО ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК	491
56. Panajotović Artea – YIN-YANG DUALISM IN GETHENIAN BIOLOGY AND POLITICS IN URSULA K. LE GUIN’S THE LEFT HAND OF DARKNESS	499

57. Петреска Весна – ЖИВОТИНСКИОТ КОД ВО СВАДБЕНАТА ОБРЕДНОСТ: КУЛТУРНИ ПАРАЛЕЛИ МЕЃУ МАКЕДОНИЈА И РУСИЈА	507
58. Петровска-Кузманова Катерина – НАРОДНА ДРАМА, МАКЕДОНСКО-РУСКИ ПАРАЛЕЛИ	515
59. Pop Zarijeva Natalija, Iliev Krste – LADY CAROLINE LAMB AND LORD BYRON: GLENARVON - A VAMPIRE OR A WANDERING JEW.....	523
60. Продановска-Попоска Весна – ПРЕГЛЕД НА МАКЕДОНСКИОТ И АНГЛИСКИОТ ГЛАСОВЕН СИСТЕМ: ВЛИЈАНИЕТО НА МАЈЧНИОТ ЈАЗИК ВО СОВЛАДУВАЊЕТО НА ПРАВИЛЕН ИЗГОВОР НА АНГЛИСКИ ЈАЗИК	529
61. Ристова-Михајловска Милена – ЖАНРОТ ПОЛЕМИКА ВО ДОМАШНАТА И СВЕТСКАТА ЛИТЕРАТУРА.....	541
62. Рыбачева Лариса – ВЕРБАЛИЗАЦИЈА ЕМОЦИЈ В РУССКОЙ ЯЗЫКОВОЙ КАРТИНЕ МИРА	549
63. Сахарова Дарња – МЕСТО НАУЧНО-ПОПУЛЯРНОЙ ЛИТЕРАТУРЫ В ЖИЗНИ СОВРЕМЕННЫХ ДЕТЕЙ И ПОДРОСТКОВ: ИТОГИ СОЦИОЛОГИЧЕСКОГО ИССЛЕДОВАНИЯ. РЕДАКТОРСКИЙ АСПЕКТ	555
64. Сидорова Елена, Швецова Ольга – МЕТОДИКА ПРЕПОДАВАНИЯ РУССКОГО ЯЗЫКА В ШКОЛЕ И ВУЗЕ: ТОЧКИ СОПРИКОСНОВЕНИЯ, ПРОБЛЕМЫ, ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ.	563
65. Симонова Светлана, Белоусов Арсений – К ПРОБЛЕМЕ ЭТИКО-ЭСТЕТИЧЕСКОГО СИНТЕЗА В РУССКОЙ ФИЛОСОФИИ XX ВЕКА	571
66. Симоска Силвана – „СВЕТОТ КАКО ПОЛЕ ЗА КУЛТУРЕН НАТПРЕВАР МЕЃУ НАРОДИТЕ“ – ТЕОРИСКИТЕ ПРЕМИСИ ЗА КУЛТУРАТА НА ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ	581
67. Станојоски Игор – КОНКЛУЗИВОТ ВО БУГАРСКИОТ ЛИТЕРАТУРЕН ЈАЗИК И ВО МАКЕДОНСКИТЕ ДИЈАЛЕКТИ	591
68. Stojanovska-Ilievaska Natasha - THE MACEDONIAN COMPONENT OF THE 1. INTERNATIONAL CORPUS OF LEARNER ENGLISH	597
69. Сулејмани Умит - ПРЕЧКИ ВО КОГНИТИВНОТО УЧЕЊЕ ОД АСПЕКТ НА НАСТАВНИЦИТЕ	603
70. Тантуровска Лидија – „ВАСИЛИА ПРЕКРАСНА“	613
71. Тасевска Марица, Миленкоска Милкица - ЗАСТАПЕНОСТА НА ВЕШТИНАТА ЗБОРУВАЊЕ ВО УЧЕБНИЦИТЕ ПО ГЕРМАНСКИ ЈАЗИК	635
72. Тернова Татјана – ПРОБЛЕМА НОВИЗНЫ В ЛИТЕРАТУРА АВАНГАРДА: РУССКИЙ ИМАЖИНИЗМ	643
73. Тихонова Ольга – ГЕНДЕРНЫЕ АСПЕКТЫ КРИМИНАЛЬНОГО ЖАНРА В СОВРЕМЕННЫХ ГЕРМАНО-СКАНДИНАВСКОЙ ЛИТЕРАТУРЕ И ТЕЛЕВИЗИОННОМ КИНО	651
74. Тодорова Марија, Коцева Весна – УСВОЈУВАЊЕ НА ТРЕТ ЈАЗИК (J3)	659
75. Trajchev Stefan, Trajchovska Marina – THE PLURILINGUALISM CONCEPT IN THE LEARNING OF THE SECOND FOREIGN LANGUAGE	665
76. Тренчовска Софија – КАРНЕВАЛИСТИЧКОТО НАСПРОТИ ХУМАНИСТИЧКОТО ДОЖИВУВАЊЕ НА СВЕТОТ	673

77. Тренчовски Горан – ДИОНИЗИСКОТО ВО ДРАМАТА „СЛОВЕНСКИ ОРФЕЈ“	681
78. Ulanska Tatjana – TEACHING CULTURE IN THE FOREIGN LANGUAGE CLASSROOM IN ALL LEVELS OF EDUCATION IN MACEDONIA	691
79. Урумова-Марковска Славица - ЃАВОЛОТ И САМОВИЛИТЕ ВО МАКЕДОНСКИОТ ФОЛКЛОР И НИВНАТА ИМАГИНАРНА ПРЕОБРАЗБА ВО РАСКАЗИТЕ НА МИТКО МАЏУНКОВ	701
80. Фьон Фам Май – УСТАРЕВИШЕ НАИМЕНОВАНИЯ ОДЕЖДЫ 1. В ПРОИЗВЕДЕНИЯХ И.А. БУНИНА	709
81. Hadzi-Nikolova Adrijana, Tasevska Marica – EDUCATIONAL TECHNOLOGY, THREAT OR BENEFIT TO TEACHERS	715
82. Чарыкова Ольга – ЭТНОКУЛЬТУРНАЯ СПЕЦИФИКА МЕТАФОРИЧЕСКОЙ НОМИНИЦИИ	727
83. Чурсина Дарья – НАИМЕНОВАНИЯ ЖИЛИЩА В ВОРОНЕЖСКИХ ГОВОРАХ В ЭТНОЛИНГВИСТИЧЕСКОМ АСПЕКТЕ	735
84. Шеху Флорина, Котева Мојсовска Татјана – ПОСТАВЕНОСТА НА КОМУНИКАЦИСКИТЕ КОМПЕТЕНЦИИ ВО ИНИЦИЈАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ НА НАСТАВНИЦИ	741
85. Шутаров Васко – ПРОЕКЦИИ ЗА МАКЕДОНСКАТА КУЛТУРНА ДИПЛОМАТИЈА, СПОРЕД „НАЦИОНАЛНАТА СТРАТЕГИЈА ЗА РАЗВОЈ НА КУЛТУРАТА ВО Р. МАКЕДОНИЈА ЗА ПЕРИОДОТ 2018-2022 ГОДИНА“	751
86. Wanke Michal – MOVING LAB BEYOND THE BORDERS. RESEARCH NOTES A PROPOS THE FREEDOMBUS INTERDISCIPLINARY PROJECT	759

ПРИДОНЕСОТ НА АКАДЕМИК ВЛАДИМИР МОШИН ЗА СЛОВЕНСКИТЕ РАКОПИСИ ВО МАКЕДОНИЈА

Проф. д-р Виолета Мартиновска

Педагошки факултет „Св. Климент Охридски“, Скопје,

vikimmk@yahoo.com

Апстракт

Придонесот на академик Владимир Мошин за проучувањето на словенските ракописи во Македонија е огромен. Со неговото доаѓање во Македонија, тој ги проучувал, систематизирал и палеографски ги обработувал словенските ракописи во Архив на Македонија, посетувал повеќе цркви и манастири во Македонија од каде се собрани повеќе ракописи. Тој е основач на словенската палеографија во Македонија. Иако во длабока возраст, успеал да обработи голем дел од словенското ракописно наследство кое сега се наоѓа во Архив на Македонија, Археографската збирка во НУБ Св. Климент Охридски во Скопје, повеќе цркви и манастири и други институции. Неговата научна дејност е основа за понатамошни истражувања во врска со словенското ракописно наследство. Како резултат на оваа негова научна активност е издавањето на првиот том од едицијата „Словенски ракописи во Македонија“ во издание на Архив на Македонија, Скопје, 1971. Ова капитално издание се уште е учебник за генерациите кои го проучуваат ова скапоцено ракописно наследство. Македонија е горда и благодарна на научниот профил на академик Владимир Мошин. Тој обработил голем број на словенски ракописи кои до тогаш не биле обработени. Најстариот зачуван ракопис во Археографската збирка во НУБ „Св. Климент Охридски“ е фрагмент од посен триод, пишуван на пергамент, а потекнува од XIII век. Текстот се однесува на старозаветната личност Соломон. Во оваа збирка се зачувани и други ракописи од XIV-XIX век, некои од нив се пергаментни, а нивната бројка е околу 270.

Клучни зборови: Владимир Мошин, словенски ракописи, палеографија.

Abstract

Academician Vladimir Moshin's contribution to the study of Slavic manuscripts in Macedonia is enormous. Upon his arrival in Macedonia, he studied, systematized and

paliographically processed Slavic manuscripts at the State Archives of the Republic of Macedonia, visited several churches and monasteries in Macedonia, from which several manuscripts were adopted. He is the founder of the Slavic paleography in Macedonia. Although aged, he managed to process a large part of the Slavic handwritten heritage which is now to be found in the State Archives of the Republic of Macedonia, the archeographic collection of the National and University Library "St. Clement of Ohrid" Skopje, several churches and monasteries, and other institutions. His scientific activity is the basis for further research on the Slavic handwritten heritage. The result of his scientific activity was the publication of the first volume of the edition "Slavic Manuscripts in Macedonia", published by the State Archives of the Republic of Macedonia in 1971. This capital edition has remained a textbook for the generations who have been studying this precious handwritten heritage. The Republic of Macedonia is proud of Vladimir Moshin's academic profile. He processed a number of Slavic manuscripts that had not been dealt with until then. The oldest preserved manuscript in the archaeological collection at the National and University Library "St. Clement of Ohrid" is a fragment of Lenten Triode, written on parchment, dating from the 13th century. The text refers to the Old Testament person by the name of Solomon. Other manuscripts from the XIV-XIX century are also preserved in this collection, some of which are on parchment, and their total number is about 270.

Key words: *Vladimir Moshin, Slavic manuscripts, paleography.*

1. INTRODUCTION

The research work of Vladimir Moshin and his stay in Macedonia were the start of a systematic study of the Slavic writings. The Archeographic collection in the NUL "St. Clement of Ohrid" in Skopje has started with terrain research and tracing the existing writings. The result of his scientific representation of the writings is the edition's first volume. The volume contains the writings of the NUL "St. Clement of Ohrid", Macedonian Archive, Faculty of Philosophy, Institute of Macedonian language, Metropolitan of Skopje, National Museum, Ohrid, Historic Archive, Ohrid, church St. Bogojavlenie in Prilep, the church in village of Ropotovo, the monastery St. Jovan Bigorski, St. Prechista in Kichevo, Historic Archive in Veles, the church in the village of Lavcani near Kichevo. The writings from XIII to XIX century by St. Clement of Ohrid are also represented.

1.1. The oldest writing in the collection

The oldest writing is a fragment from a Fast Triodion written in the second half of the XIII century (Ms 21). It was written on a pergament. Only one page has been kept, and it is difficult to read on the back side. The text is about Solomon from the Old Testament. The letters are in two columns of 30 rows. There is a Macedonian editing

from the Kratovo's school of literature. From the ornaments we can see the initial P with an old geometric tip. The first page is about the Being, 1, 9-13.

1.2. Description of the writings

The descriptions of the writings are according to the following criteria: paper, dimensions, number of pages, editing, water coloured letters, ornaments, binding, contents, writings, notes. The writings were written on paper and parchment. The parchment as a writing material is very enduring and strong. It was used in older times. The numbering of the pages is often wrong, and therefore they have to be carefully counted. Also certain pages in the writings are often missing. Sometimes pages from one writing are kept in different Archeographic collections. Most often the writings are fragmented. The dimensions are different. That actually depended on the wealth of the monastery or the scriptorium, the writer or the usage of the writing itself. Sometimes it happened that some writings are ordered by a wealthy person, and those writings are illuminated a lot. The letters can be in different columns. The number of rows is also different depending on the writers and the format of the writing. Sometimes one writing was done by multiple writers that rarely signed themselves. Herein appears the difficulty in identification nowadays. The writing can be: standard, semi-standard or cursive. The editing can be: Macedonian, Russian, Serbian, Bulgarian etc. It depends on the development of the writing. The ornaments can be rich or modest. The illuminated initials, the miniatures and headlines often appear in the texts. All colors have been used, but most often used were black and red. In Benchev's fourfold gospel from the XVI century, there are miniatures of the four evangelists: Matthew, Marc, Luke and John. The ornaments may be in flower, zoomorphic and geometric style. Also flags and braids often appear. The water coloured letters have different symbols. It is often difficult to recognize them because usually only one part is visible. They can be initials, symbols etc. The binding of the writings is often from leather or board. In number of cases the binding is damaged. On the other hand the content is different. Almost all of the genres from the middle ages are present. Except canon books, there were also apocrypha texts. These show the creativity of the writers and the period of open mindedness concerning the creation of texts. The writings are valuable information for historic events, sociological tracings, comparative analysis etc.

The series of Slovene writings in Macedonia was carried on by M. Georgievski by publishing the unpublished writings. In the VII and the VIII volume, Violeta Martinovska described the following: The gospel of Prohor Pchinski, the Macedonian editing from the final part of the XVI century, a fragment from the Book of Prayers from the XVII century, a fragment from the Book of Prayers from the end of the XIX century, a fragment from a horologion from the end of the XIX century, Parousia from the church St. Georgi in Lazaropole, 1836, 14 writings from west Macedonia from the end of the XIX century. The writings in the Archeographic collection are kept in a certain depot, where the temperature and the humidity are checked daily.

2. THE RESEARCH METHOD

The method used in the research was the chronological method which does an analysis of 270 writings from different centuries (XIII-XIX). Also the comparative method was used in order to compare the writings from the same genre. The research has the aim to trace the chronology of the writings, the content, the language, the water marks, the ornaments and the notes.

3. RESULTS AND COMMENTS

The analysis of the writings in the Archeographic collection in the NUL St. Clement of Ohrid showed that most common are the: collections, psalters, triodions, fourfold gospels etc.

The collections have mixed contents: A mixed liturgy collection from the third fourth of the XVI century (Ms 2), A mixed liturgy collection from the first half of XVI and the second half of XVII century (Ms 33), Liturgy collection, first half of XIX century (Ms 7), Collection of lessons and morals, the beginning of the XIX century (Ms 191), Liturgy collection, the middle of the XIX century (Ms 58), Collection of the year 1585 (Ms 85), Liturgy collection, second half of XIX century (Ms 194), Apocrypha collection (Ms 44), Mixed liturgy collection, end of the XIX century (Ms 209), Liturgy collection, end of the XIX century (Ms 162), Mixed liturgy collection, end of the XIX century (Ms 214), Apocryphe collection at the end of the XVIII century (Ms 236) etc. The collections with mixed content were sought reading by the Christians, because their variety answers their curiosity, spiritual and intellectual needs. These collections were made in the beginning of the Slovenic literacy. Vladislav Gramatik and Visarion Debarski are one of the most known collection authors. The apocryphe collections are also sought by the readers in the middle ages. The interesting part of the Apocryphe collection in 1864 (Ms 237) is the text concerning the philosophy of St. John the Baptist (from 1.13 to 29). Also the part in the apocryphe collection from the XVIII century (Ms 236) where Marta blames Pilat (in 1.41 b) is of great interest. This text is also found in the Antologist Apocryphe of Tikveshian collection from the XV century, which is kept in the Sofian public library under the number of 677. The liturgy collections contain texts that are needed for the religious service. The collections have philosophically-theologian, dogmatic and polemic content. There are four types of Psalters: formal, interpretatory, soothsayer and successive. The formal psalter is divided into 20 kathismas, while the interpretatory psalter has comments. The soothsayerpsalter is from an apocryphe origin. The successive psalter contains horologion, troparion, kontakion, prayers, morals etc. The old edition of the psalter is connected to the literary work of St. Cyril and Methodius. In the hagiography by Methodius, it is said that he and the philosopher have translated the psalter. Some of the oldest Macedonian psalters belong to this psalter, such as: Sinian

psalter from the XI century, the Bologna psalter from the first half of the XIII century, the Pogodin psalter from the second half of the XIII century. The new psalter made during the XIV century on Mount Athos or the Holy Mountain is known as a redaction of the psalter's text from the Holy Mountain. The Archeographic collection contains the following psalters: a fragment from a Psalter from the middle of the XVI century (Ms 175), two pages from a psalter from the second half of the XVI century (Ms 99), a Psalter from the second half of the XVI century (Ms 163), a fragment from a Psalter from the first half of the XVIII century (Ms 139), fragment from a Psalter the first half of the XIX century (Ms 147), a fragment from the second fourth of the XIX century (Ms 94), a fragment from a psalter from the 30s of XIX century (Ms 181), a fragment from a psalter from 1838 (Ms 218), a fragment from a psalter from the middle of the XIX century (Ms 146), a fragment from a psalter from the XIX century (Ms 185) etc.

The triodion is a collection of liturgies that contains carols from the week of Pharisee and Mithras to the week of all Saints. There are two types of triodion: fast and flowery. The fast triodion is from the week of the Pharisee and Mithras to Lazarus Saturday, while the flowery triodion is to the week of all Saints. In the creation of the Triodion participated many authors such as Roman Slatkovec, Andrej Kritski, Jovan Damaskin. In the Archeographic collection are kept two pages from the triodion from the second half of the XIV century (Ms 222), a fragment from the Triodion of the XIV century (Ms 232), fragment from the Triodion from the second half of the XVIII century (Ms 255) etc. The two types of triodion are present: fast and flowery. The Archeographic collection contains the fourfold gospel: the Vrutok's fourfold gospel from XIII to XVI (D.P. Ms 1), a fragment from the fourfold gospel from the first fourth of the XIV century (Ms 20), parchment pages from Zletovo with fourfold gospel from the middle of the XIV century (Ms 184), the Benchev's fourfold gospel with miniatures from the first half of XVI century (Ms 167), fourfold gospel from the last fourth of the XVI century (Ms 212) and the fourfold gospels with different redactions and from different periods. Their comparison enables an analysis of the language development and its specifications, but also an evidence for its usage.

The writings are a valuable treasure for all people, culture and country. The same things may be studied from different aspects.

4. CONCLUSION

It can be concluded that in the Archeographic collection of St. Clement of Ohrid in Skopje has many Slovene writings from different centuries in the period XIII-XIX century. The analysis of the content showed that there are many genres from the middle ages, such as: chetvoroevangelija, minei, triodi etc. The writing has three different types: standard, semi-standard or fast. The material used for writing is either parchment or paper. In relation to the ornaments there are illuminations, ilicijalni letters and modest drawings. The most interesting is the difference in the

presence of the insolubility of the used ink. It was from vegetative origin and it shows its endurance. A research was conducted on the Faculty of Maths about the pigments and the spectroscopy with Orhideja Grupche as a mentor. The different pigments show the materialistic state of the literary centre or the literary school, where they were written due to the presence of rich ingredients in it. Different water marks from different centuries are also present. The writings show different information (years, notes...). All that points toward the undeniable wealth of the literary-historic, cultural, economic and political life in the past periods. The writings are a legacy to each state and people. This is a world literary heritage in a broader sense.

5.BIBLIOGRAPHY

Georgievski,M., Slovenski rakopisi vo Makedonija, NUB Sv. Kliment Ohridski, Institut za staroslovenska kultura, Skopje-Prilep, Skopje, kn. III, IV, Skopje, 1988

Georgievski ,M. , Slovenski rakopisi vo Makedonija, NUB Sv. Kliment Ohridski,kn. V, VI, Skopje, 1993

Georgievski, M., Slovenski rakopisi vo Makedonija, NUB Sv. Kliment Ohridski, kn. VII, VIII, Skopje, 2000

Martinovska,V., Paleografski album. Tom I .Slovenski rakopisi od Arheografskata zbirka vo NUB Sv.Kliment Ohridski (XIII-XVIII vek), NUB Sv.Kliment Ohridski, Skopje, 2008

Martinovska,V., Apokrifite vo makedonskata pismena tradicija (primeri od Tikveshkiot i Popdragoleviot zbornik), knjigaprva, Makedonska, Skopje, 2008

Martinovska, V., Sveti Kliment Ohridski, Pedagoski fakultet Sv. Kliment Ohridski, Skopje, 2010

Martinovska, V., Apokrifite vo makedonskata pismenatradicija (primeri od Tikveskiot i Popdragoleviot zbornik), kniga vtora, Avtorsko izdanie, Skopje, 2011

Moshin, V., Slovenski rakopisi vo Makedonija, Arhiv na Makedonija, Skopje, 1971